

Kazımov Mirəli Sahib ođlu

Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyinin
Tədris Mərkəzinin elmi-tədqiqat işləri üzrə rəis müavini,
hüquq üzrə elmlər doktoru

Əliyev Nazim Kazım ođlu

Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyinin
Tədris Mərkəzinin elmi-tədqiqat bölməsinin rəisi,
hüquq üzrə elmlər doktoru

**Məhkəmə hüquq islahatlarının dərinləşdirilməsi:
biznes mühitinin inkişafına təsiri kontekstində**

Xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyevin 1993-cü ildə xalqın təkidli xahişi ilə respublikamızda hakimiyyətə təkrarən qayıdışından sonra ölkədə ictimai-siyasi həyatda sabitliyin təmin edilməsi ilə bərabər, hüquqi, dünyəvi dövlətin qurulması istiqamətində müstəsna işlərin görülməsinə başlandı. Ulu öndər insan hüquq və azadlıqlarının etibarlı müdafiəsini müasir, sivil, demokratik dünyaya inteqrasiya etmənin əsas yolu hesab edərək, respublikamızda məqsədyönlü surətdə yeni məzmunlu siyasi, iqtisadi və hüquqi islahatların həyata keçirilməsinin əsasını qoymuşdur. Şəxsən özünün bilavasitə rəhbərliyi altında hazırlanmış və 1995-ci il noyabrın 12-də qəbul edilmiş müstəqil Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasında hakimiyyət bölgüsü prinsipi təsbit edilmiş, müddəalarının üçdə bir hissəsi insan hüquq və azadlıqlarına həsr edilməklə yanaşı, onların təmin edilməsi dövlətin ali məqsədi kimi bəyan edilmişdir. Ümummilli liderin rəhbərliyi ilə aparılmış məhkəmə-hüquq islahatları nəticəsində ölkəmizin keçmiş sovetlər dövründən miras qalmış hüquq sistemi demokratik prinsiplər əsasında yenidən qurulmuş, mütərəqqi qanunvericilik aktları qəbul edilmiş, respublikamızda birinci, apellyasiya və kassasiya instansiyalarından ibarət yeni - 3 pilləli müstəqil məhkəmə sistemi yaradılmışdır.

Ulu öndərin layiqli davamçısı, cənab Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında həyata keçirilən tədbirlərlə ölkə həyatının bütün sahələrində uğurlu nəticələrin əldə edilməsi ənənəsi davam etdirilmiş, müstəqilliyimizin əsasları xeyli dərəcədə möhkəmlənmiş, hüquqi

və demokratik dövlət, vətəndaş cəmiyyəti quruculuğu yeni, özünün daha yüksək mərhələsinə çatmışdır. Ölkəmizin beynəlxalq nüfuzunun, iqtisadi qüdrətinin artırılması ilə yanaşı, insan hüquq və azadlıqlarının qorunması prioritet vəzifələr siyahısına daxil edilmiş, bu sahədə məqsədyönlü və ardıcıl tədbirlər həyata keçirilməklə, ulu öndərin ideyalarının reallığa çevrilməsi təmin edilmişdir. Cənab Prezident dövlət başçısı kimi fəaliyyətə başladığı ilk vaxtlardan ölkəmizdə məhkəmə sisteminin təkmilləşdirilməsi istiqamətində tədbirləri daim diqqətində saxlamış, 19 yanvar 2006-cı il tarixdə məhkəmə sisteminin müasirləşdirilməsi barədə Fərmanı imzalamaqla, respublikamızda məhkəmə islahatının yeni mərhələyə keçməsinin başlanğıcını qoymuşdur.

Son illərdə dövlət başçısının məhkəmə hüquq islahatları çərçivəsində xüsusu diqqət yetirdiyi istiqamətlər ölkədə cinayət-hüquqi siyasətin liberallaşdırılması, cəzanın humanistləşdirilməsi, cəzadan azad etmə institutunun daha geniş tətbiqi sahələridir. Cənab Prezidentin 2017-ci il 10 fevral tarixdə imzaladığı “Penitensiar sahədə fəaliyyətin təkmilləşdirilməsi, cəza siyasətinin humanistləşdirilməsi və cəmiyyətdən təcrid etmə ilə əlaqədar olmayan alternativ cəza və proressual məcburiyyət tədbirlərinin tətbiqinin genişləndirilməsi barədə” Sərəncam bu sahədə mühüm sənəd olmuşdur. Həmin Sərəncamın icrası olaraq hazırlanmış və Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Administrasiyası tərəfindən təkmilləşdirilmiş qanun layihəsi dövlət başçısı tərəfindən Milli Məclisə göndərilmiş və 20 oktyabr 2017-ci il tarixdə qəbul edilmişdir. Bu qanunla CM-nə cinayət-hüquqi siyasətin yumşaldılması ilə bağlı mühüm dəyişikliklər edilmiş, cinayət məsuliyyətindən azad etmənin yeni mexanizmləri yaradılmış, həmçinin iqtisadi sahədə törədilən bəzi cinayətlər dekriminallaşdırılmış, CM-də “İqtisadi fəaliyyət sahəsində olan cinayətlərə görə cinayət məsuliyyətindən azad etmə” adlı yeni 73-2-ci maddə yaradılmışdır. 2017-ci il dekabrın 1-dən qüvvəyə minən bu dəyişikliyə əsasən, CM-nin 209.1, 209.2.2 və 213-cü maddələrində nəzərdə tutulmuş əməli (əməlləri) törətmiş şəxs cinayət nəticəsində vurulmuş ziyanı tamamilə ödədikdə cinayət məsuliyyətindən azad edilir. CM-nin 192, 192-1, 193, 195, 195-1, 196, 197, 198, 202-2, 203, 203-1.1, 205-2, 209.2.1, 209.3, 210, 211, 212 və 213-2-ci maddələrində nəzərdə tutulmuş əməli (əməlləri) törətmiş və cinayət nəticəsində vurulmuş ziyanı tamamilə ödəmiş və ya cinayət nəticəsində əldə edilmiş gəliri tamamilə

dövlət büdcəsinə köçürmüş şəxs, bundan əlavə vurulmuş ziyanın (əldə edilmiş gəlirin) bir misli miqdarında dövlət büdcəsinə ödəniş etdikdə cinayət məsuliyyətindən azad edilir (1).

Cənab Prezident məhkəmə hüquq islahatlarını sonacan davam etdirmək niyyətində olduğunu 3 aprel 2019-cu il tarixdə imzaladığı “Məhkəmə-hüquq sistemində islahatların dərinləşdirilməsi haqqında” Fərmanı ilə bir daha təsdiq etmiş oldu. Fərmanı qısa şəkildə ölkəmizdə həyata keçirilən məhkəmə hüquq islahatlarının məntiqi davamı, islahatların aparılmasının yeni keyfiyyət mərhələsi kimi səciyyələndirmək olar. Fərman ölkədə məhkəmə hakimiyyətinin müstəqilliyini gücləndirmək ilə yanaşı, xalqın hakimiyyətin bu qoluna ictimai etimadının artmasına, nüfuzunun yüksəldilməsinə, vətəndaşların hüquq və qanuni mənafelərinin etibarlı müdafiəsinin, ədalət mühakiməsinin səmərəliliyinin inkişafına xidmət edəcəkdir. Burada ölkəmizin hüquq sistemində konseptual səviyyədə, çoxşaxəli (həm qanunvericilik, həm də hüquqtətbiqetmə fəaliyyəti aspektlərində) əsaslı dəyişikliklərin edilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Şübhəsiz, bir yazıda Fərmanda qaldırılmış bütün məsələlərə, üstəlik, konseptual əhəmiyyət kəsb edən müddəalara toxunub şərh vermək mümkün olmadığından, yalnız bəzi məsələlər üzrə qısa fikirlərimizi bölüşmək istəyirik.

Fərmanda qarşıya qoyulan vəzifələrdən biri **mülki işlər və iqtisadi mübahisələr üzrə məhkəmə icraatının effektivliyinin artırılması, xüsusən, sahibkarlıqla bağlı məsələlərin məhkəmələrdə daha sürətli və səmərəli həllinin təmin edilməsi məqsədilə qabaqcıl beynəlxalq təcrübə nəzərə alınmaqla müvafiq qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi, sahibkarların məhkəməyə müraciət imkanlarının asanlaşdırılması və sahibkarlıqla bağlı mübahisələrə müvafiq sahədə daha dərin hüquqi bilik və təcrübəsi olan hakimlər tərəfindən baxılmasını təmin etmək məqsədilə vergi və gömrük ödənişləri, məcburi dövlət sosial sığorta haqlarının ödənilməsi ilə bağlı yaranan mübahisələrə, habelə sahibkarlıq fəaliyyəti ilə əlaqədar digər məsələlərə dair işlər üzrə ixtisaslaşmış məhkəmənin yaradılmasıdır.**

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “İnzibati məhkəmələrin və kommərsiya məhkəmələrinin təşkili və “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2019-cu il 9 iyul tarixli 1632-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi haqqında” 19 iyul 2019-cu il tarixli 1325№ li Sərəncamı ilə 2020-ci il yanvarın 1-dən aşağıdakı kommərsiya məhkəmələrinin təşkil edilməsi müəyyən edilmişdir:

1. Naxçıvan Muxtar Respublikasının Kommersiya Məhkəməsi – Naxçıvan şəhərində;
2. Bakı Kommersiya Məhkəməsi – Bakı şəhərində;
3. Gəncə Kommersiya Məhkəməsi – Gəncə şəhərində;
4. Sumqayıt Kommersiya Məhkəməsi – Sumqayıt şəhərində;
5. Şirvan Kommersiya Məhkəməsi – Şirvan şəhərində;
6. Şəki Kommersiya Məhkəməsi - Şəki şəhərində.

Beləliklə, ölkədə biznes, sahibkarlıq fəaliyyətinin həyata keçirilməsi ilə əlaqədar olan mübahisələrə dair işlərə kommersiya məhkəmələrində baxılması nəzərdə tutulmuşdur. 2020-ci il yanvarın 1-dən etibarən mövcud inzibati-iqtisadi məhkəmələr sistemi ləğv ediləcəkdir. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Hüquq mühafizə orqanları ilə iş və hərbi məsələlər üzrə köməkçisi-şöbə müdiri Fuad Ələsgərovun qeyd etdiyi kimi, ikili, yəni ümumi (publik) və xüsusi hüquqi təbiətə malik inzibati-iqtisadi məhkəmələr əvəzinə ayrıca inzibati məhkəmələrin və kommersiya məhkəmələrinin yaradılması, məhkəmə-hüquq islahatlarının indiki mərhələsində ixtisaslaşmanın dərinləşdirilməsi üçün optimal üsul hesab edilir. İnzibati məhkəmələr müstəsna olaraq inzibati orqanların hərəkət və hərəkətsizlikləri, inzibati aktları ilə bağlı olan mübahisələrə, o cümlədən vergi və gömrük ödənişləri, məcburi dövlət sosial sığorta haqlarının ödənilməsi ilə bağlı yaranan mübahisələrə baxacaqdır. Bununla da sahibkarların bütün dövlət qurumları, inzibati orqanlarla mübahisələrinə bu sahədə ixtisaslaşmış vahid bir məhkəmə instansiyasında baxılmasını təmin edən institusional çərçivə yaradılacaqdır. Kommersiya məhkəmələri isə sahibkarlıq fəaliyyətinin həyata keçirilməsi ilə əlaqədar olan mülki mübahisələrə baxmaqla, bu zaman mülki prosessual normaları rəhbər tutacaqlar. Bundan əlavə, prosessual qanunvericiliyə edilən dəyişikliklər nəticəsində kommersiya məhkəmələrinin aidiyyətinə həmçinin sahibkarlıq fəaliyyəti subyektlərinin maraqlarına toxunan və hazırda rayon (şəhər) məhkəmələri tərəfindən baxılan bir sıra digər kateqoriyalara daxil olan işlər də aid ediləcəkdir. Rayon (şəhər) məhkəmələri isə sahibkarlıq fəaliyyətinin həyata keçirilməsi ilə əlaqədar olmayan bütün digər mübahisələrə dair işlərə baxacaqlar. Kommersiya məhkəmələrinin yaradılması ilə sahibkarların hüquqlarının təmin edilməsinin səmərəliliyini artırmaqla bütövlükdə ölkədə biznes mühitinin inkişafına önəmli töhfə verə biləcəyi proqnozlaşdırılır. Üstəlik, ayrıca inzibati və kommersiya məhkəmələrinin yaradılması həm onlarda ixtisaslaşmanın

artırılmasına şərait yaradacaq, həm də rayon (şəhər) məhkəmələrinin üzərinə düşən iş yükünün müəyyən dərəcədə azaldılmasına imkan verəcəkdir ki, bununla da bütövlükdə məhkəmə sistemində iş yükünün daha balanslaşdırılmış olmasına yardım edəcəkdir (5).

Qeyd etməliyik ki, müasir Azərbaycan Respublikasında ədalətli iqtisadi və sosial qaydaların bərqərar edilməsinə nail olmaq istiqamətində mütəmadi tədbirlər həyata keçirilmiş, cəmiyyətimizin yeni ictimai-iqtisadi və siyasi modeli yaradılmışdır. Qanunvericilik aktlarında cəmiyyətimizin və dövlətimizin iqtisadi inkişafının tələbləri nəzərə alınmış, sərbəst bazar iqtisadiyyatından yaranan ictimai münasibətlərin etibarlı hüquqi mühafizəsi təsbit edilmişdir. Konstitusiyada bazar iqtisadiyyatı münasibətlərinin inkişafının təmin edilməsini nəzərdə tutan müddəalar bilavasitə təsbit olunmuşdur. Dövlət başçısı cənab İlham Əliyev ölkəmizdə dayanıqlı iqtisadi inkişafın təmin edilməsini uğurlu dövlət quruculuğu siyasətinin əsas hədəflərindən biri kimi dəyərləndirmişdir.

Ölkəmizdə bazar iqtisadiyyatının inkişafı ilə əlaqədar yaranan yeni növ münasibətlərin neqativ tərəflərini minimuma endirilməsi, iqtisadi fəaliyyət sahəsində törədilən hüquq pozuntularına görə məsuliyyət müəyyən edən normaların tətbiqi prosesində yaranan çətinliklərin aradan qaldırılması, sahibkarlığın dəstəklənməsi, vergidən yayınmanın və kölgə iqtisadiyyatının miqyasının azaldılması, vergitutma bazasının genişləndirilməsi, vergi güzəştlərinin səmərəliliyinin yüksəldilməsi məqsədi ilə silsilə tədbirlər həyata keçirilmişdir. 2 iyul 2013-cü il tarixdə “Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların tənzimlənməsi və sahibkarların maraqlarının müdafiəsi haqqında”, 20 oktyabr 2015-ci il tarixdə “Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların dayandırılması haqqında” qanunlar qəbul edilmişdir.

Bu sırada “Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında” 2018-ci il 30 noyabr tarixli 1356-VQD nömrəli Qanunun adını xüsusi qeyd etmək lazımdır. Qanun ölkədə sahibkarlığın, biznes mühitinin daha da inkişafına nail olmaq məqsədi ilə qəbul edilmişdir. Burada özəl sektorda çalışan işçilərin əmək haqqından tutulan gəlir vergisi üzrə vergi yükünün əhəmiyyətli dərəcədə azaldılması, pərakəndə ticarət və ictimai iaşə sektorunda dövriyyənin rəsmiləşdirilməsində ictimai nəzarətin gücləndirilməsi və bu işdə istehlakçıların stimullaşdırılması məqsədilə istehlakçılar tərəfindən belə obyektlərdə xərclənən vəsaitlərin ƏDV-nin müəyyən hissəsinin istehlakçılara geri qaytarılması, sadələşdirilmiş vergi dərəcəsinin bütün ölkə ərazisində 2 faizə endirilməsi,

sahibkarlıq subyektlərinə şəffaf uçot apardıqları halda əlavə vergi güzəştinin verilməsi, kiçik və orta biznes klasterinə daxil olan şirkətlərin KOB reyestrində qeydiyyatata alındıqları andan etibarən 7 il müddətinə mənfəət, torpaq və əlavə dəyər vergisindən azad edilməsi, mikrosahibkarlıq subyekti olan fərdi sahibkarlar və hüquqi şəxslərin əmlak vergisindən azad edilməsi və s. çox mühüm məsələlər öz əksini tapmışdır. Ümumiyyətlə, Vergi Məcəlləsinə edilən son dəyişikliklər dövlətimizin 2000-ci ildən başlayaraq, bu sahədə həyata keçirdiyi islahatların qlobal, kompleks xarakterli güzəşt paketi kimi qiymətləndirilə bilər (2).

Bundan başqa, qüvvədə olan qanunvericiliyə əsasən, vergi ödəyicisi ona hesablanmış verginin məbləği ilə razı olmadığı halda, verginin ödənilməsini dayandırmadan bilavasitə vergi nəzarətini həyata keçirən müvafiq icra hakimiyyəti orqanına və ya məhkəməyə şikayət verə bilər. Vergi ödəyicisinin şikayətə baxılan müddət ərzində maliyyə sanksiyasını ödəməmək hüququ vardır. Vergi ödəyicisi və ya başqa borclu şəxs tərəfindən vergi orqanına (vəzifəli şəxsə) verilən şikayət, qeyd edilən bu sonuncu hal istisna olunmaqla, şikayət edilən qərarın (aktın) və ya hərəkətin icrasını dayandırmır. Şikayət edilən qərar (akt) və ya hərəkət Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olmadıqda, şikayətə baxan vergi orqanı (vəzifəli şəxsi) onun icrasını tam və ya qismən dayandırır. Qərarın (aktın) və ya hərəkətin icrası tam və ya qismən dayandırmaq barədə qərarı həmin aktı qəbul etmiş vergi orqanının rəhbəri və ya yuxarı vergi orqanı qəbul edir.

Yeri gəlmişkən, dövlət başçısının tapşırığına uyğun olaraq Vergilər Nazirliyi tərəfindən “kölgə iqtisadiyyatı”nın aradan qaldırılması, şəffaflığın artırılması istiqamətində xeyli işlər görülür. Vergilər Nazirliyi Azərbaycan İqtisadçılar İttifaqı və Azərbaycan Respublikası Auditorlar Palatası ilə birgə iqtisadi inkişafın mühüm amili kimi dəyərləndirilən şəffaflığın və hesabatlılığın səviyyəsinin yüksəldilməsi, “kölgə iqtisadiyyatı”na qarşı mübarizənin forma və metodları, maliyyə hesabatlılığı sahəsində qabaqcıl xarici təcrübənin tətbiqi istiqamətləri, maarifləndirmə və əməkdaşlıq sahəsində xarici mütəxəssislərin iştirakı ilə müzakirələrin aparılması məqsədi ilə sentyabrın 13-də “Kölgə iqtisadiyyatı”na qarşı mübarizə - iqtisadi inkişafın mühüm amili kimi” mövzusunda beynəlxalq elmi-praktik konfrans keçirmişdir. Konfransda Azərbaycan, Avstriya, Böyük Britaniya, Gürcüstan, Ukrayna, Rusiya Federasiyası, Latviya, Qazaxıstan və Çilidən olan “kölgə iqtisadiyyatı”

məsələləri üzrə ixtisaslaşmış alimlər, audit və mühasibatlıq üzrə beynəlxalq və yerli qurumların, ölkəmizin dövlət və qeyri-hökumət təşkilatlarının, elmi-tədqiqat institutlarının, özəl sektorun, kütləvi informasiya vasitələrinin, ümumilikdə 60-dan çox qurumun nümayəndəsi iştirak etmişdir. Vergilər naziri cənab M.Cabbarov konfransda “Vergi islahatlarının “kölgə iqtisadiyyatı”na təsirləri” mövzusunda məruzə ilə çıxış edərək göstərmişdir ki, “kölgə iqtisadiyyatı” yalnız vergilərdən yayınmaya şərait yaratmır, həm də haqsız rəqabətin yaranmasına və genişlənməsinə, leqal biznesin sıxışdırılmasına, dövlətin və cəmiyyətin maliyyə dayaqlarının zəifləməsinə səbəb olmaqla, ölkənin iqtisadi təhlükəsizliyinə birbaşa təhdidlər yaradır. Vergi yükünün və “kölgə iqtisadiyyatı”nın miqyasının azaldılmasına, şəffaflığın yüksəldilməsinə və sahibkarlıq mühitinin yaxşılaşdırılmasına xidmət edən vergi islahatları barədə danışan cənab nazir cari ilin ötən dövrü ərzində əvvəlki il ilə müqayisədə dövlət büdcəsinə vergi daxilolmalarının əhəmiyyətli şəkildə artdığını diqqətə çatdırmış və bildirmişdir ki, artımlar qeyri-neft-qaz sektorunun hesabına baş vermiş və iqtisadiyyatın ayrı-ayrı sektorlarında müşahidə edilən “ağarma indikatorları”nın rolu burada həlledici rol oynamışdır (3).

Vergi ödəyiciləri ilə qarşılıqlı dialoq şəklində bir çox məsələlərin (o cümlədən, xarici şirkətlərin, beynəlxalq təşkilatlar və ekspertlər, mühasibat uçotunun beynəlxalq standartlara keçid və s.) həll və icra olunduğu da qeyd edilməlidir. Düşünürük ki, ümumbəyannamə sisteminə keçid bu sırada növbəti addımlardan biri ola bilər.

Sadalananlar, o cümlədən sahibkarlıqla bağlı məsələlərin məhkəmələrdə daha sürətli və səmərəli həllinin təmin edilməsi, sahibkarların məhkəməyə müraciət imkanlarının asanlaşdırılması, habelə sahibkarlıq fəaliyyəti ilə əlaqədar digər məsələlərə dair işlər üzrə ayrıca ixtisaslaşmış məhkəmənin yaradılması ölkədə sahibkarlıq mühitünün daha da inkişafına, sahibkarlıq fəaliyyəti subyektlərinin hüquqlarının daha etibarlı müdafiəsinə kömək edəcəkdir. Bu, eyni zamanda ölkədə investisiyaların qoyuluşunun sürətlənməsinə, bu prosesin təşviq edilməsinə xidmət edəcəkdir. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 6 dekabr tarixli 1138 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasının milli iqtisadiyyat perspektivi üzrə Strateji Yol Xəritəsi”nə əsasən, investisiya axınını cəlb etmək üçün Azərbaycanda əlverişli biznes mühitinin təmin edilməsi əsas prioritetlərdən biridir. Fərmanda haqlı olaraq qeyd edildiyi kimi, xarici investorlar

tərəfdaşlıq zəminində ölkədə əlverişli investisiya qorunma sisteminin mövcudluğuna xüsusi diqqət ayırırlar. Odur ki, investisiya imkanlarının genişlənməsinə imkan verən çərçivənin qurulması mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Düzdür, ölkədə investisiya fəaliyyəti, xarici investisiyanın qorunması haqqında qanunlar qəbul edilmişdir. Lakin iqtisadiyyata qoyulan investisiyanın həcmnin artırılması məqsədilə bu sahədə islahatların genişləndirilməsi, xarici investorların dünya standartlarına uyğun fəaliyyət göstərməsinə şərait yaradacaq biznes mühitinin təmin edilməsi, investisiyaların qorunması sahəsində qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsinə ehtiyac vardır. Bu baxımdan hesab edirik ki, cənab Prezidentin 18 yanvar 2018-ci il tarixli Sərəncamına uyğun olaraq hazırlanmalı olan yeni “İnvestisiya fəaliyyəti haqqında” qanunda beynəlxalq təcrübə ilə yanaşı, bu fərmanın da müddəaları nəzərə alınmalıdır.

Bəhs etdiyimiz Fərmanda qarşıya qoyulan vəzifələrdən biri də cəza siyasətinin humanistləşdirilməsi, cinayətlərin dekriminallaşdırılması üzrə tədbirlərin davam etdirilməsidir. Fərmanda bu istiqamətdə işlərin bir konsepsiya şəklində davam etdirilməsi müəyyən edilmişdir. Fikrimizcə, bu sahədə həyata keçirilən tədbirlərin aşağıdakı məsələləri də əhatə etməsi məqsədəuyğun olar: 1) cinayət hüququnda yeni məzmun və modeldə inzibati preudisiya institutunun yaradılması və tətbiqinin genişləndirilməsi; 2) cinayət işləri üzrə məhkəmə icraatının sadələşdirilməsi, tezliyi və çevikliyin artırılması istiqamətində tədbirlərin davam etdirilməsi; 3) ölkədə alternativ ekspertiza sahəsinin genişləndirilməsi məqsədi ilə iqtisadi fəaliyyət üzrə ekspertiza xidmətini həyata keçirən, xüsusi avadanlıqlar ilə təchiz olunmuş laboratoriyanın yaradılması və s.

İstifadə olunmuş mənbələr:

1. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsi. Bakı, “Hüquq Yayın Evi”, 2018, 700 s.
2. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsi. Bakı, 2019, 276 s.
3. Bakıda “Kölgə iqtisadiyyatına qarşı mübarizə - iqtisadi inkişafın mühüm amili kimi” mövzusunda beynəlxalq elmi-praktik konfrans keçirilib
<http://www.taxes.gov.az/modul.php?name=metbuat&bolme=pressreliz&pid=1911&lang=>

4. Məhkəmə-hüquq sistemində islahatların dərinləşdirilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı / <https://president.az/documents/>

5. Məhkəmə-hüquq islahatlarının yeni mərhələsi - Fuad Ələsgərov şərh edir / <https://azvision.az/news.php?id=184514>

Xülasə

Məqalədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Məhkəmə-hüquq sistemində islahatların dərinləşdirilməsi haqqında” 3 aprel 2019-cu il tarixli Fərmanı ölkədə biznes mühitinin inkişafına təsiri kontekstində təhlil olunur, Fərmandan irəli gələn məsələlərin həllinin, o cümlədən ixtisaslaşmış ayrıca inzibati və kommərsiya məhkəmələrinin yaradılmasının sahibkarların hüquqlarının təmin edilməsində səmərəliliyi artırmaqla, ölkədə biznes mühitinin inkişafına müsbət təsir edə biləcəyi qeyd edilir.